

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุคใหม่ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตย และเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีบทบาทมากที่สุดคนหนึ่งในระยะเวลาต่อมา บทบาทของปรีดีในฐานะหัวหน้าผู้ก่อการเปลี่ยนแปลง 2475 สายพลเรือน และเป็นมันสมองของคณะราษฎร กุจะเป็นบทบาทที่เด่นเป็นพิเศษ ปรีดีได้เป็นผู้วางแผนและดำเนินงานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น เป็นผู้ร่างหลัก 6 ประการซึ่งถือเป็นนโยบายหลักของคณะราษฎร และเป็นนโยบายของรัฐบาลทุกชุดตั้งแต่วันที่ 2475 จนถึง 2485, เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 27 มิถุนายน 2475, เป็นผู้ร่วมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม 10 ธันวาคม 2475 และเป็นผู้ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจ อันเปรียบเสมือนเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกของไทย ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ทั้งเป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญหลายฉบับ นอกจากบทบาทในฐานะที่เป็นผู้วางแผนของคณะราษฎรแล้ว ปรีดียังมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้วางรากฐานในการปฏิบัติด้วย ปรีดีได้ดำรงตำแหน่ง และมีบทบาทสำคัญในกระทรวงมหาดไทย, กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงการคลัง และยังคงดำรงตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทั้งยังเป็นผู้ก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นหรือที่เรียกว่า ขบวนการเสรีไทย ที่มีบทบาทสำคัญ และนำไปสู่การเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองของผู้นำฝ่ายพลเรือนหลังสงคราม นอกจากนี้ ปรีดียังได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้รับการยกย่องให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโส ซึ่งเป็นคนแรกและคนเดียวของประเทศไทย ถึงแม้ว่าบทบาทของปรีดีจะถูกจำกัดลงด้วยเหตุการณ์อันสำคัญในประวัติศาสตร์ คือ การสวรรคตของ

รัชกาลที่ 8 และการรัฐประหารปี 2490 ที่ทำให้ปรีดีต้องเดินทางออกนอกประเทศ อันเปรียบเสมือนเป็นการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองของปรีดีในประเทศไทยนั้น แต่จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลา 15 ปี นับตั้งแต่ปี 2475-2490 ปรีดีเป็นผู้ที่มีบทบาททางการเมืองมากที่สุดและสำคัญที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ และถึงแม้ว่าปรีดีจะต้องเดินทางออกนอกประเทศและหมดอำนาจทางการเมือง รวมทั้งต้องพ่ายแพ้จากความพยายามในการกลับเข้ามามีอำนาจเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2492 ที่เรียกกันทั่วไปว่า กบฏวังหลวง และต้องลี้ภัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อมาเป็นเวลานานถึง 21 ปีนั้น (พ.ศ. 2492-2513) แต่บทบาททางการเมืองของปรีดีก็มิได้หมดสิ้นลง ปรีดียังคงมีความสัมพันธ์กับผู้นำทางการเมืองที่สำคัญและยังคงมีสาธุศิษย์มากมาย หลังจากทีปรีดีเดินทางจากปักกิ่ง ไปอยู่ฝรั่งเศส (พ.ศ. 2513) บทบาทของปรีดีก็ยังคงเป็นที่ยอมรับจากคนจำนวนมากในฐานะนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย, ผู้นำคณะราษฎร, รัฐบุรุษอาวุโส ฯลฯ¹ ความคิดทางการเมืองของปรีดีก็เป็นที่สนใจของคนทั่วไป ในช่วงเวลาดังกล่าว ปรีดียังคงได้รับเชิญไปปาฐกถา และกล่าวสุนทรพจน์ในงานชุมนุมต่างๆ อยู่เสมอ บทความ, สุนทรพจน์, ปาฐกถา และงานเขียนอื่นๆ ของปรีดี ได้รับการตีพิมพ์อย่างกว้างขวาง และงานส่วนใหญ่เหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง² จนถึงวันที่ 2 พฤษภาคม 2526 ปรีดีได้ถึงแก่อสัญกรรมที่บ้านพัก ชานกรุงปารีส ปรีดีจึงไม่อาจแสดงบทบาททางการเมืองต่อไปได้ แต่งานเขียนของปรีดีก็ยังคงมีบทบาทและได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไป ทั้งยังได้รับความสนใจมากขึ้นด้วย ในช่วงหลังการอสัญกรรมของปรีดีในปี 2526 นี้เอง ที่มีการพิมพ์เผยแพร่งานเขียนของปรีดีมากขึ้น และได้มีงานเขียนที่เขียนเกี่ยวกับปรีดีเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน³

¹ชีวประวัติย่อของนายปรีดี พนมยงค์ คุในภาคผนวก ก.

²รายชื่องานเขียนของปรีดี พนมยงค์ คุในภาคผนวก ข.

³บรรณานุกรมงานเขียนเกี่ยวกับปรีดี พนมยงค์ คุใน ปรีดี พนมยงค์, ประชุมกฎหมายมหาชนและเอกชนของปรีดี พนมยงค์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), หน้า 653-683. (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 วัน แห่งการอสัญกรรมของผู้ประศาสน์การปรีดี พนมยงค์ 9 สิงหาคม 2526).

ผู้เขียนได้เริ่มคิดที่จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่องความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ ก่อนหน้าที่ปรีดีจะถึงแก่อสัญกรรมในปี 2526 ซึ่งในเวลานั้น งานเขียนเกี่ยวกับปรีดียังมีไม่มากและไม่แพร่หลายเท่าภายหลังการอสัญกรรมของปรีดี อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็มีความเห็นว่า การศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดีอย่างละเอียดจริงจังยังมีความสำคัญอยู่ ทั้งนี้เพราะปรีดีเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุคใหม่ การศึกษาบทบาทและความคิดทางการเมืองของปรีดีจึง เป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีความสำคัญยิ่งและที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีงานเขียนเกี่ยวกับปรีดีอยู่มากก็ตาม แต่งานเขียนเหล่านี้มักอยู่ในลักษณะที่ "ไม่ลึกซึ้ง" ไปในค่านิยมค่านิยมหนึ่งมากเกินไป ทำให้ขาดลักษณะวิพากษ์วิจารณ์อย่าง เป็นจริงทั้งสองด้าน ดังนั้น งานเขียนเกี่ยวกับปรีดีในเชิงวิชาการยังคง เป็นสิ่งจำเป็นอยู่ ผู้เขียนจึงมิได้เปลี่ยนความตั้งใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อนี้ เพียงแต่ให้ความสนใจกับบทบาทและความคิดของปรีดีในระยะเริ่มต้น (พ.ศ. 2443-2477) มากกว่าในระยะหลัง (ตั้งแต่ช่วงลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะช่วงปี 2513-2526) ซึ่งมีผู้กล่าวถึงงานเขียนของปรีดีในช่วงเวลาดังกล่าวพอสมควร¹ นอกจากนี้ เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ การศึกษาความคิดของปรีดีตลอดทั้งช่วงชีวิตของปรีดีตั้งแต่ปี 2443-2526 อย่างละเอียดลึกซึ้งนั้น เกินขอบเขตที่วิทยานิพนธ์นี้จะบรรลุได้ ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเน้นการศึกษาความคิดของปรีดีเฉพาะช่วง ทั้งนี้เพราะ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความคิดทางการเมืองของปรีดี มีทั้งความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลงที่แยกไม่ออกจากสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งทำให้ความคิดทางการเมืองของปรีดีมีความเหมือนและความแตกต่างในบางช่วงอายุและบางช่วงของเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความคิดทางการเมืองอาจแบ่งได้เป็นหลายช่วง ดังเช่น ความคิดทางการเมืองในช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475, ความคิดทางการเมืองในช่วงปี 2475-2477, ความคิดทางการเมืองในช่วงปี 2477-2492, ความคิดทางการเมืองในช่วงปี 2492-2513 ที่

¹ เฉลิมเกียรติ ธีรนวล, "ความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์" (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527) (บทความประกอบการสัมมนาถึงศตวรรษธรรมศาสตร์: 2477-2527).

ลัทธิอยู่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และความคิดทางการเมืองในช่วงสุดท้ายของชีวิต ตั้งแต่ปี 2513-2526 ที่ลัทธิอยู่ประเทศฝรั่งเศส จนถึงแก่อสัญกรรม ซึ่งถ้าจะศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดีอย่างละเอียดชัดเจนแล้ว จะต้องให้ความสำคัญและจะต้องศึกษาความคิดของปรีดีในแต่ละช่วงอย่างละเอียด เพื่อที่จะทำให้การกล่าวถึงความคิดของปรีดีมีความชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น การกล่าวถึงความคิดของปรีดีไม่อาจจะกล่าวโดยรวมโดยไม่จำแนกช่วงเวลาและเหตุการณ์ได้ ทั้งนี้เพราะความคิดของบุคคลย่อมมีความเปลี่ยนแปลงถึงที่ใดกล่าวไปแล้ว และจุดนี้เองที่เป็นปัญหาหรือข้ออ่อนของงานเขียนที่เขียนเกี่ยวกับปรีดีโดยทั่วไป เพราะงานเขียนที่เขียนเกี่ยวกับปรีดีส่วนมากนั้น มักจะกล่าวถึงความคิดของปรีดีโดยไม่จำแนกช่วงเวลา ทำให้การตีความ ความคิดของปรีดีไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีผู้กล่าวถึงความคิดทางการเมืองของปรีดีว่ามีลักษณะต่างๆ เช่น เป็นคอมมิวนิสต์บ้าง, สังคมนิยมบ้าง, ประชาธิปไตยบ้าง, ผู้จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์บ้าง, ผู้ต่อต้านระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์บ้าง หรือเป็นนักสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ประชาธิปไตยบ้าง เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งความคิดต่างๆ เหล่านี้ไม่อาจที่จะมีอยู่ในบุคคลคนเดียวในช่วงเวลาเดียวกันได้ ดังนั้น การศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดีโดยการระบุช่วงเวลาการศึกษาที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ผู้เขียนได้เลือกที่จะศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดีในระยะเริ่มแรก (2443-2477) นี้ เพราะเห็นว่า การที่จะเข้าใจความคิดทางการเมืองของปรีดีได้โดยตลอดนั้น จะต้องเข้าใจความคิดเบื้องต้นหรือเริ่มแรกของปรีดีดีกว่า มีความคิดและความเป็นมาอย่างไร ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการทำความเข้าใจความคิดทางการเมืองของปรีดีในช่วงต่อไปได้ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้เขียนมีความเห็นว่าคุณความคิดทางการเมืองของปรีดีในระยะเริ่มแรกนี้มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะความคิดของปรีดีในช่วงปี 2475-2477 ซึ่งเป็นช่วงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ใหม่ๆ ปรีดีได้เป็นผู้นำทางความคิดที่มีบทบาทสำคัญมากในการจัดวางรูปแบบการปกครองในระบอบใหม่ และการดำเนินงานต่างๆ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้ เป็น

ผลงานของปรีดีเป็นส่วนมาก ซึ่งความคิดและการดำเนินงานของปรีดีในช่วงเวลาดังกล่าว ยังได้สะท้อนความคิดทางการเมืองของปรีดีที่ค่อนข้างชัดเจน ทั้งนี้เพราะผลงานของปรีดีในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นผลมาจากความคิดและความพยายามของปรีดีในการผลักดันการดำเนินงานต่างๆของปรีดีเป็นส่วนมาก ในขณะที่ ผลงานของปรีดีในเวลาต่อมา โดยทั่วไปไม่มีลักษณะ เป็นผลงานของคณะราษฎรโดยรวมมากกว่าที่จะเป็นผลงานของปรีดีโดยเฉพาะ อย่างเด่นชัด และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ ยังไม่มีงานเขียนเชิงวิชาการที่กล่าวถึงความคิดทางการเมืองของปรีดีในช่วงเวลาดังกล่าวที่ละเอียดและชัดเจน ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดีในระยะเริ่มแรก ซึ่งเป็นระยะก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รวมทั้งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ มุ่งที่จะศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ อย่างวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของปรีดีให้ชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด และเพื่อศึกษาผลกระทบและอิทธิพลของแนวความคิดที่มีต่อการเมืองไทย เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและทำความเข้าใจประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุคใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ กำหนดการศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ เฉพาะในระยะเริ่มแรก (พ.ศ. 2443-2477) ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถศึกษาความคิดของปรีดีได้อย่างละเอียด ชัดเจน และเป็นรูปธรรม จึงได้จำกัดช่วงเวลาการศึกษาไว้ ในการความคิดทางการเมืองของปรีดีในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ จะทำการศึกษาค้นคว้าประวัติส่วนตัว, ประวัติการศึกษา, แนวความคิดทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อปรีดี และความเปลี่ยนแปลงของแนวความคิดในช่วงต่างๆ ตลอดจนบทบาทของปรีดีในเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญต่างๆ และโดยเฉพาะผลงานของปรีดีที่ได้ปรากฏในคานต่างๆด้วย

ในการศึกษานี้ ได้แบ่งเนื้อหาที่จะทำการศึกษาเป็น 5 บทใหญ่ๆ คือ

บทที่ 1 บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา, วัตถุประสงค์ของการวิจัย, ขอบเขตของการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2 ความคิดทางการเมืองในช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 ในบทนี้จะกล่าวถึง ประวัติและการศึกษาของปรีดี พนมยงค์ ในเมืองทัน (พ.ศ. 2443-2463), การศึกษาและความคิดทางการเมืองในช่วงอยู่ฝรั่งเศส (พ.ศ. 2463-2470), สภาพการณ์ทั่วไปของการเมืองไทยในช่วงปี 2470-2475 และ บทบาทและความคิดทางการเมืองของปรีดีในช่วงปี 2470-2475

บทที่ 3 ความคิดทางการเมืองในช่วงปี 2475-กรณีสละราชสมบัติปี 2477 ในบทนี้จะกล่าวถึง ความคิดของปรีดีที่มีต่อการดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475, ทัศนะของปรีดีที่มีต่อระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ใน "ประกาศคณะราษฎร", และการวางรูปแบบการปกครองในระบอบใหม่ตามความคิดของปรีดี ในช่วงปี 2475-2477 ซึ่งจะศึกษาถึงผลงานและความคิดของปรีดีที่ปรากฏในเรื่องต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม, พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476, พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2476, พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476, การก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และ ศาลปกครองกับ คณะกรรมการกฤษฎีกา รวมทั้งศึกษาถึงปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างปรีดีและคณะราษฎรกับ รัชกาลที่ 7 อันนำไปสู่การสละราชสมบัติของรัชกาลที่ 7 ด้วย

บทที่ 4 แนวความคิดในค่านิยมทางการเมืองทางเศรษฐกิจใน "เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ" บทนี้จะกล่าวถึง ความเป็นมาของเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ, ข้อเสนอในเค้าโครงการเศรษฐกิจ และ แนวความคิดอันเป็นที่มาของเค้าโครงการเศรษฐกิจ และ บทวิเคราะห์ รวมทั้ง ปัญหาทางการเมืองอันเนื่องมาจากการเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจ

บทที่ 5 บทสรุป เป็นบทสุดท้ายสำหรับการสรุปเนื้อหาของวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความคิดทางการเมืองของปรีดีระยะเริ่มต้น ในช่วงปี 2443-2477 ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ในการศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ นี้ ผู้วิจัยจะไม่ศึกษาโดยมีสมมติฐานก่อนว่า ปรีดีมีแนวความคิดทางการเมืองอย่างไร ไม่ว่าจะเป็น สังคมนิยม, คอมมิวนิสต์, ประชาธิปไตย หรือ สังคมนิยมประชาธิปไตย ฯลฯ แต่จะศึกษาบทบาทและความคิดทางการเมืองของปรีดีในลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดก่อน จึงจะนำไปสู่ข้อสรุป
2. ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า ความคิดทางการเมืองของบุคคลมีความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง ที่แยกไม่ออกจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งในกรณีของปรีดีก็เช่นกัน

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ นี้ จะเป็นการวิจัยโดยอาศัยการวิเคราะห์หาค้นข้อมูลจากเอกสารเป็นหลัก (Documentary Reseach) โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

1. เอกสารชั้นต้น (Primary Sources) อันได้แก่ งานเขียนของปรีดีเอง โดยตรง, ปรากฏา, สุนทรพจน์, พระราชบัญญัติต่างๆจากราชกิจจานุเบกษา, ประกาศ, แถลงการณ์, บันทึก, พระราชบันทึก และ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ปี 2475 เป็นต้นมา รวมทั้ง เอกสารของทางราชการที่สำคัญอื่นๆ เป็นต้น
2. เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) อันได้แก่ บทความ และงานเขียนของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ, วารสาร, วิทยานิพนธ์ และอื่นๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. สัมภาษณ์บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในช่วงเวลาดังกล่าว เช่น ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 หรือผู้ที่อยู่ร่วมเหตุการณ์ที่สำคัญต่างๆ อาทิ คุณสงวน ตุลารักษ์, คุณจรูญ สืบแสง เป็นต้น

ในการวิจัยนี้ นอกจากจะอาศัยหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวนมากแล้ว ยังจะทำการศึกษางานเขียนของปรีดีเองทั้งหมด ในช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ซึ่งเป็นงานเขียนที่เกี่ยวกับกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ และงานเขียนอื่นๆในช่วงเวลาต่อมา แต่งานเขียนของปรีดีในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองระยะแรกนี้ มีไม่มากนัก โดยเฉพาะช่วงที่ปรีดีมีบทบาททางการเมืองมากๆ เกือบจะไม่มีการเขียนของปรีดีเลย ดังนั้น การศึกษาความคิดของปรีดีในช่วงนี้จะศึกษาบทบาททางการเมืองของปรีดีควบคู่ไปด้วย โดยอาศัยรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในช่วงปี 2475-2477 , พระราชบัญญัติต่างๆที่ปรีดีเป็นผู้ร่าง หรือมีส่วนร่วมร่าง และเอกสารอื่นๆเป็นหลัก ทั้งอาศัยการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนเสริมข้อมูลด้วย เพื่อจะได้เข้าใจความคิดทางการเมืองของปรีดีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง ให้การวิจัยนี้เป็นงานวิชาการที่จะสามารถศึกษาความคิดทางการเมืองของปรีดีได้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

1. ความเข้าใจต่อความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์ ที่ชัดเจน เป็นระบบ และถูกต้องมากขึ้น
2. ศึกษาถึงผลกระทบและอิทธิพลทางความคิดของปรีดี ที่มีต่อการเมืองไทย
3. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและทำความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์การเมืองไทยยุคใหม่.